

FIGYELMEZŐ

AZ EGYETEMES LITERATURA' KÖRÉBEN.

Kiadó szerkesztők

SCHEDER, VÖRÖSMARTY, szerkesztő társ **BAJZA.**

MÁSODIK ÉV

Pesten.

Junius' 26. 1838.

26. szám.

Tartalom. Hazai literatura. Magyar törvény. Grúz' m. magányos polg. törvénye Szekrényesitől.— Külföldi literatura. Autenrieth a' természet- és lélekéletéről. Vége. — Magyar dolgok külföldi munkákban. — Literaturai mozgalmak. Suum cuique. — Figyelmeztetés.

HAZAI LITERATURA.

Magyar törvény.

III. *A magyar magányos polgári törvény, Grúz Antal után magyarítá Szekrényesi Endre ügyvéd. Pesten, 1837. Trattner-Károlyi' tulajdona. n. 8r. 266 lap. Ár 2 ft. cp.*

Ritkánjött ki sajtó alól olly munka, mellynek belső érdeméről czíme által a' revő közönség magát annyira biztosítottak vélhetné, mint a' jelen. Czímlapján t. i. három törvénytudónak, három censurált ügyvédnek, neve ragyog: Grúzá mint szerzőé, Szekrényesyé mint magyarítóé, és Károlyié mint tulajdonosé; kiknek érdekeik egymással esztázók lévén, mindenkinek méltán így lehet okoskodni: ha a' latin szerző' munkája silány, mit mégis annak böleselkedés-, és törvénytanársága', 's egyszersmind hités ügyvédsége mellett feltenni nem lehet, egy másik, bizonyára maga hasznát is tekintő, ügyvéd annak fordításához vagy nem, vagy legalább a' nélkül nem fogott volna, hogy annak hiányain segéljen, 's hibáit kiigazítsa; és ha ez, minden valószínűség' ellenére, egy silány munkát szükséges javítás nélkül fordított volna, minden bizonynyal egy harmadik ügyvéd, ki azontúl vállalataiban előrelátáshoz szokott könyvnyomtató is, azt tőkepen-

ze' veszélyeztetésével magához nem váltotta, 's tulajdonává nem tette volna. — És mégis mind ezen czímlapi fényes biztosítás, és arra alapított valószínűség mellett is nem könnyen csalódik meg olly annyira várakozásában a' revő, mint a' jelen munkánál; mert először ugyan Grúz' *latin munkája* törvénytudóink' (a' czímlapon nevezve álló tudósainkat netalán kivéve) köz vélekedése szerint leggyengébb munka legalább mind azok között, mellyek 1837. előtt napfényt láttak, ugymint a' mellyben alig vagyon tárgy, mellyről mind az, mit törvénytudónak szükségképtudni kellene, ha bár röviden is, előadva volna, sok tárgyról pedig nevöknél, és rövid 's részint hiányos ismertetésöknél, egyéb nem áll, 's mellyben a' tanítások többnyire egyoldalúak, szükséges határozottság nélküliek, 's a' nehézségeken átsikamlók, sőt a' hibás állítások is nem ritkák. A' mi pedig másodsor az itt vizsgálat alá vett *fordítást* illeti, a' magyarító, nem csak nem pótlotta Grúz' hiányait, hanem hibás fordítása által azokat tetemesen szaporította is. Vizsgáló' ezen állítása' igazlásaul szolgálhatnak e' következő helyek: 1. Privilegia Joannis, et Ferdinandi I. firma sunt, demtis per *adhaesionem datis*. Item: privilegia Ferdinandi II. per *adhaesionem data* viribus de-

stituuntur. Jánosnak és Ferdinándnak szabadalmi sikeresek, kivéven azokat, mellyek *pártoskodás végett* adattak. Ismét II. Ferdinándnak azon szabadalmi, mellyeket *pártos hozzá szításért adott*, sikertelenek. 7. l. A' törvény mind a' két helyen azon adományokat sikertelenítette meg, mellyek az ellenfélhez szítás végett elkobzott javak felett tétettek. — 2. *Dotes consuetudinis*: 1. Ut inducatur *opinioe iuris*, 22. l. A' szokásnak sajátjai: 1. hogy *törvényes vélemény által* hozattassék (hozassék) be. 11. l. — 3. *Mares complete anno 24-o de universis bonis, et iuribus, ad mentem legum, pro suo arbitrio disponunt.* 32. l. A' férfiak 24-ik évök után mindenféle javak, és jusokról *kényök szerint* rendelkezhetnek. 18. l. — 4. *Peregrini excluduntur a nobilitate eiusque acquirendae habilitate tractandis negotiis hungaricis.* 33. 34. l. Az idegenek ki vannak zárva a' nemességtől, és annak megszerzésétől, *magyarországi foglalatosságoktól.* 20. l. — 5. *Quaestus vini nobilioris grani, in submontanis partibus eis (iudaeis) interdicuntur.* 35. l. A' *borral 's nemesebb gabona-nemekkel*, kereskedés, a' Hegyalján el van nekik tiltva 21. l. — 6. *Capitula, et Conventus Procuratores, et Plenipotentiarios, pro causis suis sub propriis sigillis constituunt, non tamen hos revocant.* 44. l. A' káptalanok, 's *egyházi gyülekezet a' magok' pereiben saját pecsétjük alatt* rendelkezhetnek ügyvédek és meghatalmazottakat, *de azokat* nem húzhatják vissza. 22. l. — 7. *Ubi persona quaedam, v. communitas actoratu destituitur, causam Palatinalis Capitaneus nomine suo per Fiscalem ex officio suscitatur.* 54. l. Ha valamely jász v. kún személynek vagy községnek nincsen felperesi tehetősége; akkor a' nádori kapitány indíttat pert hivatalból a' maga nevére a' *kir. ügyvéd* által. 35. l. — 8. *Affinitas, seu necessitudo inter virum, et mulieris consanguineos, et vicissim, ex copula carnali enata.* 63. l. Sógorság, *egy férfi és egy asszony-személynek rokonai közt*, vagy viszont való, 's elhálás által származott *atyafiság.* 42. l. — 9. *Dirimit autem (affinitas) inter personas respectum parentelae habentes indefinite, in legitima affinitate quasi collateralium usque quartum gradum, in illegitima usque secundum gradum inclusive.* 63. 64. l. Ez az olly személyek közt, kik egymáshoz szülői viszonyban állanak, a' tör-

vényes házasságban elváltat határozatlanul, a' képzelt oldalágnak közt negyedik ízig, a' törvénytelen sógorságban másod ízig bezárólag. 42. l. — 10. *Publica honestas ex matrimonio rato tantum dirimit usque quartum gradum.* 64. l. Nyilvános tisztesség, a' *vélt házasságnál csak negyed ízig választ el.* 43. l. Vélt házasságnak valamivel előbb a' 41. lapon magra a' magyarító is a' matrimonium putativumot nevezte. — 11. *Dispensandi Jus Romanus Pontifex in casibus occultis per Pœnitentiarium, in publicis per Datarium exercet.* 64. l. A' felmentési just a' római pápa titkos esetekben *bünbocsátó*, nyilvános esetekben pedig *másra ruházott hatalma által* gyakorolja. 43. l. — 12. *Matrimonium ratum tantum per solennem religiosam professionem, etiam quoad vinculum solvitur; non item susceptioe sacrorum ordinum.* 65. l. A' *csak vélt házasság*, innepélyes szerzetbe lépés által, a' szövetségre nézve is felbomlik, *de non a' szerzetesség' felvétele által.* 43. l. — 13. *Venari non possunt milites gregarii, et inferiores officiales a vigiliarum magistro deorsum.* 94. l. Nem vadászhatnak a' közkatonák 's az altisztek *a' strázsamesteren alól.* 66. l. — 14. *In quaestionibus servitutum ita versari solemus, ut Juris naturalis, et Justiniani placita ad generales nostras leges reducimus.* 96. l. A' dolgok' szolgáltatásáról előforduló kérdésekben *a' természeti törvény és Justinian' állításaihoz szoktuk magunkat alkalmazni.* 67. l. — 15. *Nisi (iuri regio) ampliori processu pertinaciter inhaeserit, seu in processu fundamentali cadens penes remedia meritoria litem prosequatur.* 105. l. Ha csak *nagyobb perhez* makacsul nem ragaszkodik, vagy az anyaperben vesztvén, pervelejét érdeklő perorvoslat által nem folytatja a' pert tovább. 81. l. — 16. *Successio, et ius viduale distinguuntur, quod illa ad pignora, mobilia, adquisita, et coquisita perennalia extendatur; istud ad haereditaria avitica quoque mariti referatur.* 123. l. Az *özvegyi örökség* csak abban különbözik az özvegyi juttól, hogy amaz a' zálogos, ingó, szerzeményi és közös-szerzeményi örökös javakra is kiterjed: ez pedig *csak a' férjnek ősi, örökös javaira.* 87. l. — 17. *Dos obvenit uxori, ut primum matrimonium ratum contractum est.* 124. l. A' jegybér *kijár* a' feleségnek, mi-helyt *helybehagyott házasság* köttetett. 88. l.

A' 41. lapon a' matrimonium ratumot helyes házasságnak nevezte, melly nevezet legalább nem értelem-zavaró. — 18. Adlaturum rerum *dominium* et *proprietas* etiam durante *connubio* penes *uxorem* est. 128. l. A' hozományi dolgoknak *birtoka*, és sajátsága a' házasság' ideje alatt is a' feleséget illeti. 91. l. — 19. *Processus ad poenam dupli: suscitatur per Dominum, aut arendatorem Decimarum.* 141. l. Kettős tizeddel büntető per, kezdi a' földes úr vagy a' tized' haszonbérelője (tized' ura vagy haszonbérelője helyett) 101. l. — 20. Neque obtinet (in *Testamentis Hungaricis*) illa *Juris Civilis* regula. 148. l. A' magyarországi végintézetekben nem áll azon *polgári törvénynek* szabálya. 107. l. Itt *Jus civile* nem a' polgári, hanem a' római törvényt jelenti. — 21. Si quis *dictorum Praesulum* (*graeci ritus non unitorum*) sine legitimis *descendentibus*, ante *Episcopatum susceptis*, et *testamento decedat* etc. 151. l. Ha a' mondott fő papok közül valamelyik törvényes, és *püspöksége előtt fel nem fogadott* örökös, és végintézet nélkül hal meg stb. 110. l. — 22. *Gratu propingvior* (*ascendens*) *excludit remotiorem, quoad avitica ad suam lineam*; relate vero ad *aquisita quoad utramque.* 159. l. A' közelebb levő, elébe lép a' távolabban levőnek, az *ősiekre nézve pedig mind a' két ágban.* 116. l. — 23. *Legitimatis succedunt plene, donationalibus exceptis.* 159. l. A' rá következő házasság által törvényesítették; az adományaikon kívül, mindenben örökösödnek. 116. l. — 24. Neque nocet id, quod quispiam *ante acquisitionem Majoratus per patrem, natus sit.* 165. l. Az sem árt, ha valaki az *atyja által nyert előszülöttség után* született. 121. l. — 25. *Bona donationalia avitica* in *defectu ipsum* (*Fiscum regium*) *respiciunt, sicut et aquisita, nisi nomina uxoris, fratris, parentis essent literis acquisitionalibus inserta.* 178. l. Az *adományi javak* magszakadásakor őt illetik, valamint a' *szerzeményi javak is*, ha feleség', testvér' vagy szülőnek neve nincs a' szerzeményi levélbe bele téve. 130. l. — 26. *Nota latiori sensu sumta et crimen laesae Majestatis* comprehendit, quod *definitur: delictum publicum, quo quispiam personalem Regiae Majestatis laesionem etc. intendit.* 179. l. *Hűségtelenségi vétek* szélesebb értelemben a' felségsértést is magában fog-

lalja, 's azon *közvétek, mellynél fogva valaki a' Felség' személyes megsértésére* stb. czéloz. 131. l. — 27. *Nomine praescriptionis* venit *modus acquirendi Domini Civilis.* 182. l. Elidősítés a' polgári birtoknak azon szerzési módja stb. 133. l. A' *civilis* szó e' helyen a' modust, nem a' *dominiumot* érdekl. — 28. *In emtione merces debent esse in commercio positae, et non prohibitae.* 189. l. Az adásvevésben a' portékáknak *kereskedéshez tartozóknak*, 's nem tiltottaknak kell lenni. 139. l. — 29. *Solemmitates requisitae* (*fassionis perennalis*) sunt ut fiat *coram locis authenticis sigillisque* eorum *muniatur* etc. 190. l. A' megkivánt szertartások: hogy az (örök bevallás) hiteles helyek előtt történjék, vagy ezeknek pecsétjével megerősítessék. 139, 140. l. — 30. *In processu liquidatorio relucitorio Incattus* in *amissione summae inhaerentis non convincitur.* 197. l. A' számítással visszaváltó perben az alperes a' rajta fekvő summának elvesztésében *elmarasztaltatik.* 145. l. — 31. *Cessat vero etiam stipulatum interusurium, (si) termino solutionis elapso, debitor penes judicarium admonitionem debitum creditori obtulit, et iste ex nulla legitima causa acceptare renuit, etc.* 205. l. Megszűnik azonban, ha bár ki volt is kötve a' kamat, a' fizetési határnap' elmúltakor, vagy ha az adós bírói megintés mellett az adósság' megfizetését a' hitelezőnek megajánlotta, 's az azt minden igaz ok nélkül el nem fogadta, stb. 151. l. — 32. *Comitatus* debet *rationes exigere a suis Officialibus, qui si praesentent, et Magistratus intra bimestre non censuret, mortuis interim officialibus damnum emergens Magistratus compensat.* 209. l. A' vármegye tartozik *tisztviselőjétől számadást kivánni, kik ha az be adják, 's előjáróság azt két év alatt nem vizsgálja meg, 's a' számadók időközben meghalnak, a' származott kárt a' tiszti kar viseli.* 154. l. — 33. *Publicam Hypothecam faciunt; sententia judicialia executione firmata vel etiam non firmata, et intabulatio legitima.* 214. l. *Köz biztositási zálog, a' végrehajtással megerősített vagy meg nem erősített bírói ítélet, és a' betáblázás.* 158. l. — 34. *Lis transactione sopita per Successores non potest continuari.* 219. l. A' perbeli egyesség által megszüntetett pert, az örökösök *ismét folytathatják.* 162. l. — 35. *Poena homodierna ejus (majoris potentiae) est: homagium*

integrum etc. 222. l. Mostani büntetése: *vált-ságdíj*. 164. l. — 36. *Cum hoc Processu* (violentiali) saepe conjuncta est poena indebitae. 225. l. E' perrel gyakorta össze van kötve a' méltatlan vád' díját követelő per. 166. l. — 37. *Constat quaevis* (Tabula-Districtualis) *sex* minimum membris cum Notario. 248. l. Mindenik (Kerületi-Tábla) legalább négy tagból áll a' jegyzővel együtt. 183. l. — 38. *Plenipotentiarium* is potest constituere, *qui potest id agere, quod agendi facultatem concedit*. 257. l. Meghatalmazottat az rendelhet, a' ki tehet ollyast, a' mi tehetési tehetséget ad. 188. l. — 39. *Quod dein Dicasterium* (externum) aut personae sub consueto sigillo *testantur actum* (Plenipotentiarium constitutionem) *illius* (Plenipotentiantis) *fuisse*; et sic cum effectu facta est (extra regnum) constitutio. 258. l. A' miről azután a' (külföldi) kormányzék, vagy egy hiteles személy szokott peccsétjük alatt *bizonyoságot adnak, hogy sikerrel történt a' felvállás*. 189. l. — 40. *Ad illam* (internam exceptionem) pertinent *ex causae visceribus* allatae. 271. l. Amahhoz (belső kifogáshoz) tartoznak a' *pernek velejéből felhozottak*. 197. l. — 41. *Dum quis factum, aut dictum proprium probat*, probatio in specie; *dum alienum impugnat, reprobatio dicitur*. 281. l. Ha valaki valamely állítását maga tettel, vagy mondással bebizonyítja, különösen bebizonyításnak, ha másét feszegeti, *helybe nem hagyásnak* (czáfolás helyett) mondatik. 202. l. — 42. *In regula Actori* incumbit probatio, nisi *ratione causae* privilegiatus sit, aat praesumptionem *justitiae* habeat pro se. 278. l. Rendesen a' felperes tartozik valamit bebizonyítani, *ha csak ügy' tekintetéből* nem bír szabadalommal, vagy az *igazság' elővéleménye* részin van. 202. — 43. *Onus majus revocationis Procuratoris* est 200 fl. more recepto inter *Judicem, et Adversarium* dividendorum, ita, ut illi duae, *huic* una pars obveniat. 291. l. Emez (az ügyvéd visszahzásának nagyobb terhe) 200 forint, melyből $\frac{2}{3}$ a' bíróé, $\frac{1}{3}$ a' felperesé. 211. l. — 44. *Si per prohibitam sententiae effectus* suspensus est. 291. l. Ha az *ítéletnek szakasza* a' megtiltás által nem van függesztve. 211. l. — 45. *In causis longae litis in anterioribus terminis* adhuc recipitur (revocatio Procuratoris) post *meritoriam* sententiam, ast post *finalem* nequaquam. 291. l. A' hosszú folyásu perekben

az *előbbi perszakokban a' velős ítélet után is* elfogadtatik a' visszahzás, de a' *visszaüzési végítélet után* nem többé. 211. l. — 46. *Oppositionis legales rationes* 2) *si executio ad bona Processus et sententiae non inclusa* extendatur. 295. l. Ha a' végrehajtás a' *perbeli ítéletbe nem foglalt javakra terjesztetik ki*. 214. l. — 47. *Post sententiam definitivam etiam in parte solum succumbens novisare potest*, itaque non requiritur totius causae amissio. *Ratione materiae non differat* (novum) a fundamentali, *oportet*. 299. l. *Végítélet után, 's csak egy részben egyedül a' vesztett fel újíthat pert*, tehát nem kívántatik előbb az egész pernek elvesztése. A' tárgyra nézve (az új per) *nem különbözik az anya pertől*. 217. l.

A' jelen munka' becsét nem kevesse kisebbíti az is: hogy ha bár az előadás benne legnagyobb részint könnyen folyó, világos, és érthető, néha mindazáltal, mintha nem is ugyanazon egy személy' munkája volna, darabos 's erőltetett, és a' mi legtöbbet árt, igen sok helyeken homályos, és néha érthetetlen. Tanuságuul szolgálhatnak erre: a) A' legnagyobb fő papok' jusai. 6. A' pártfogói jus ellenére *nem tehetnek oda* valamely lelkészt a' földes úrnak akarátja ellen. 27. l. — b) Elválasztó akadályok: 1. Tévedés. 2. Rangbeli állapot. 3. Innepélyes szükségű fogadás. 4. *Szerzetesség*, de csak a' *nagyobb szerzetességi lépcsőben*. 41. l. c) Azonban a' püspöki tekintet elegendő rokonság', és sógorság' másod izentuli akadályánál, *valamint a' két első izbeni gátlásánál*. 43. l. d) A' *csak vélt házasság* innepélyes szerzetbe lépés által a' szövetségre nézve is felbomlik, *de nem a' szerzetesség' felvétele által*. 43. l. e) Mi itt törvényes értelemben, a' *dolgok* alatt, mind a' szorosán ügy' nevezett dolgokat, mind azon cselekedeteket értjük, melyek polgári tetteknek okot adnak. 62. l. f) Az új adomány a' királyi ügyvédre nézve, a' sz. korona' *igaz birtokának* oda ajándékozása, a' nemzetségre nézve *szilárd jusnak* szerzése. 71. l. g) A' királyi jus, mint adomány: a' sz. koronának a' reá háromlott javakban való hatósága, mely *magába értve* szokott adományképen adatni. 73. l. h) Ha pedig az ellenmondó tartozik bebizonyítani, csak ezen esetekben mentetik fel a' *gyökeres jusbeli próba* alól: ha egy másik maoszakadásból ugyan, *de a' minőségnek megemlítése nélkül* nyert

adományt. 81. l. i) Az adásvevésben a' *fajlan eladott tárgy* elveszte, és veszélye a' vevőt illető, a' mi az elcserelésben nem úgy van. 139. l. j) A' többire (felmenő ágúra) nézve a' *rú következett házasság által törvényesítettek, az adományiakon kívül mindenben örökösödnek a' királyi leirat által*, ha ezek az ősiekből részesültek, ezekben, 's az adománykivüli szerzeményi-javakban. 116. l. A' szerződések a' *tárgyak' különbsége* szerint személyiek, vagy *tárgyiak*, vagy vegyesek, a' minthogy személyeket, vagy tárgyakat, vagy mind a' kettőt illetik. 137. l. k) Ha az adós több, arra kell nézni, *valjon szilárdul kötelezték-e magokat*, vagy nem. 157. l. l) Nagyobb hatalmaskodás olly magányos, *tárgybeli*, vagy is *igenleges tett* által okozott vétek stb. Mostani büntetése: váltságdíj. 163. 164. l. m) Megszűnik a' bírótválasztás: egyik bírónak halála vagy *tehetetlensége* által, ha többen együttvéve, de nem *ha szilárdul*, választattak. 192. l. n) Nem hozatik makacságból ítélet az evangélikusok' házassági pereiben is, hanem a' makacs a' *tömlöczhöz intézett* fenytő vád alá vettetik, 's vasból idéztetik. 196. l. o) Feljebb nem vihető perek: az egyszerű közhenszóló ítéletűek rendesen, tanácsos mindazáltal ez, illy ítélet után *óvást íktatni be*. 212. l. p) Ellentállási per, az anyaper' első bírósági bírāja előtt, de a' *kerületi és horvátországi törvénytáblának*, ha a' birtokból illető feljebbvitel' megragadása végett történik, *az ellentállás a' közbe vetett feljebbvitel erejénél fogva, e' pernek előbb a' királyi vagy báni táblánál kell 's mellékesen az ellentállási tettek is megvizsgáltatnia*. 215. l. r) Folyamodási út: olly rendkívüli perelés módja, mellynél fogva *bizonyos követelések' tekintetéből*, elébb folyamodó levél mellett a' felséghez kell folyamodni, 's az onnét vett határozat szerint *kell valamit tenni vagy abba hagyni*. De mind ezeket igazság szolgálatási, és nem kegyelembeli tárgyazatnak *kell tekinteni*; mert ennél nem lehet helye a' per útjának. 218. l. s) A' katonai személyeknek végintézetek az 1715: 27. cikkely' értelme szerint privilegiáltak, melylyek t. i. *hevenyében készülnek*. 231. l. Ezen itt érdeklött homályosságnak több okai vannak ugyan, ugymint néha magának az eredeti munkának homályossága *, néha az irá-

*) Például: a) Jus exarendandi (decimam) habentes

si jelek' kihagyása, vagy nem czélszerű helyezése, melly a' nyomtatásra ügyelőnek hibája is lehet; de legtermékenyebb oka még is a' mű- és másféle szavaknak és kifejezéseknek hibás magyarításában fekszik. Hogy pedig az olvasó ezen állításom' és abból húzott következtetésem' alaposságát megítélhesse, a' magyarítónak véleményem szerint hibás vagy helytelen mű- és másféle szavait egyenként ide mellékelem: *Abactio*, elbehajtás. 175. l. *Agnatus*, atyaronkon. 47. l. *Igy* a' tyám' leánytestvéreinek gyermekei agnatusim volnának. *Adarestum directa actio*. Tömlöczhöz intézett vád. 196. l. *Assignatio*, mást állítás. 162. l. *Beneficium competentiae*. Haszonvételi illetőség. 152. l. *Caducitas*, kihálásbeli vagyen. 130. l. *Causae civiles*, polgári perek (causae civiles) 119. l. *Cautio realis, et scripta*, tárgybeli és írásbeli kezes-

tes tenentur insinuationem exarendationis facere circa festum S. Georgii, et si post illud 15 diebus ius praearendandi habentes semet non insinuent, amittunt ius praearendandi habentes, si alteri decimae exarendarentur, habet ius eundem excludendi, deposita prius illa pecuniae summa. quae per alium soluta est, apud Vice-Comitem. 139. l. A' haszonbéri jussal bírók tartoznak haszonbérlő kívánságokat sz. György nap körül bejelenteni, 's ha reá 15 nap alatt sem jelentenek magokat, az elsőégi jussal bírónak jusa van, letévén elébb a' másik által fizetett summát az A-Ispán kezéhez, azt a' haszonbérlésből kizárni. 100. l. b) Cessat vero etiam stipulatum interusuarium, termino solutionis elapso debitor penes iudiciarium admonitionem debitum Creditori obtulit, et iste nulla ex legitima causa acceptare renuit. 205. l. Megszűnik azonban, ha bár ki volt is kötvén a' kamat, a' fizetési határnapkor, vagy, ha az adós bírói megintés mellett az adóság megfizetését a' hitelezőnek megajánlotta, 's az azt minden ok nélkül el nem fogadta. 151. l. c) Vindicatur violentia 1-0 summarie, videlicet laesus recurrit ad Vice-Comitem, qui eundem intra annum in possessionem ademtorum bonorum reponere debet ad simplicem requisitionem, *adiudicatis etiam fructibus, et expensis, sed solum ex actu occupationis enatis*. 224. l. Törvényesen megboszultatik a' hatalmaskodás 1-ör rövid uton, t. i. a' megsértett az Al-Ispánhoz folyamodik, ki őt egy év alatt elfoglalt javainak birtokába visszahelyezteti, oda ítélvén *(de csak a' foglaltsból származott) haszonvételt és perköltséget*. 165. l. A' törvény világosan imigy szól: fructibus, expensis, et damnis, ex ipso actu occupationis enatis, huc tamen non intellecto cessante lucro, et emergente damno, compensandis.

ség. 174, 175. 1. *Civiles actiones*, polgári tettek. 62. 1. *Cognatus*, anyarokon. 48. 1. *Communio iuris*, jusbeli rokonság. 140. 1. *Contractus verus*, valódi szerződés, *contractus realis* (in oppositione et cum consensuali, et cum personali), tárgyi szerződés. 137. 1. *Conventus* (authenticus), egyházi gyűlekezet. 79. 1. *Criminalis excessus*, bünbeli (peccaminosus) kicsapongás. 28. 1. *Corpus iuris*, törvény könyvtest. 6. 1. *Culpa* hiba (error) 122. 1. *Dataria* (Romae), másra ruházott hatalom. 43. 1. *Decretum* (comitiale), törvénykönyv. 6. 1. *Defraudatio salis*, sóvalcsalás. 178. 1. sócsempészet helyett. *Delegatio*, bírórendelés. 182. 1. *Delictum* vétek (culpa), *delictum criminale*, bünbeli vétek, (peccaminosa culpa), *delictum reale, et verbale*, tárgybéli és szóbeli vétek. 23, 163. 1. *Derivativi modi*, származó módok. 104. 1. *Dominium* (rei), uraság, vagy birtok, *dominium eminens*, jelesebb uraság v. birtok, *dominium utile*, hasznos birtok. 63, 143. 1. *Emanationis tempus*, költ ideje. 193. 1. *Ex arresto citari*, vashól idéztetni. 196. 1. *Exceptio meritoria*, velős kifogás. 197. 1. *Executio realis iudicialis*, valódi bírói végrehajtás. 214. 1. *Factum licitum, et illicitum*, szabad és nem szabad tett. 62. 1. *Fides iurata*, esküvési hitelesség. 204. 1. *Fiscalia bona*, ügyészi javak. 60. 1. *Fiscalitas*, ügyészi örökség. 31. 1. *Fiscalitatis ius*, ügyészi örökösödés. 56. 1. *Flagellatio commercii*, kereskedés' ostromozása. 177. 1. *Fandus executionalis*, végrehajtási telek. 151. 1. *Genuinus, sincerus*, valódi. 4. 1. *Historiae scientia*, történeti tudomány. 31. 1. *Homagium*, váltságdíj. 32. 1. *Honorarium* (in commodato), tiszti-díj. 147. 1. *Hypotheca*, biztosítási zálog, *hypotheca specialis, selectiva, publica*, külön, kiválasztott, közbiztosítási zálog. 143, 158. 1. *Impotentia absoluta et respectiva*, általános, és némi tekintetbéli tehetetlenség. 42. 1. *In abstracto*, magában érteve. 73. 1. *In concreto considerata causa*, tárgyilag tekintett ügy. 182. 1. *Indebitae poena*, méltatlan keresetdíja. 210. 1. *Inhabilitas* (ad munus), tehetetlenség. 42. 1. *In partibus amissa causa*, a' vidéken elvesztett ügy. 212. 1. *Inscriptio*, jutalomlekkötés. 145. 1. *Institutum, et via iuris*, per út 198 és 218. 1. *In solidum se obligare*, magokat szilárdul kötelezni. 157. 1. *Interusurium excessive desumptum*, tulságo-

san megvett kamat. 152. 1. *In suprema instantia*, legfelsőbb helyen. 222. 1. *Instauratio, beiktatás*. 5. 1. *Juramentum implicitum*, beleértett esküvés. 206. 1. *Limitatio iudicis*, bíró' árszabása. 208. 1. *Litis contestatio qualificativa*, mellékesen magyarázó per' velejébe ereszkedés. 201. 1. *Linealis successio*, örökösödési vonal. 121. 1. *Mandatum declinatorium*, átvezető parancs. 219. 1. *Matrimonium ratum*, helybehagyott házasság. 88. 1. *Matrimonium ratum tantum*, a' csak vélt házasság. 43. 1., holott másutt a' matrimonium putativumot nevezi így. *Meritoria proba*, velős próba. 212. 1. *Miles in procinctu*, hevenyébe tévő katona. 231. 1. *Norma actionum*, cselekedetek rendszere. 11. 1. *Notorius*, hazaáruló. 171. 1. *Nullitas*, semmilyenség. 112. 1. *Nullitatis poena*, semmilyenség' terhe. 130. 1. *Obtrudere*, oda tenni. 27. 1. *Operae liberales, et illiberales*, szabadelmű, és nem szabadelmű munkák. 146, 147. 1. *Ordinatio curiae*, kuria rendelése, rendezete helyett. 12. 1. *Ordo*, szerzetesség, *ordines sacri*, nagyobb szerzetességi lépcsők. 44. 1. *Parallela loca*, egyirányú helyek. 11. 1. *Personae vivae et vitales*, eleven és élő személyek. 17. 1. *Planum Tabulare*, curia terve. 13. 1. *Plenipotentiaris*, meghatalmazott (mandatarius) 184. 1. *Poena arbitraria*, önkényes büntetés. 131. 1. *Poenitentiaris*, bünboesátó hatalom. 43. 1. *Positive*, igenleg, (affirmative) 9. 1. *Positivum ius divinum*, igenleges isteni törvény. 10. 1. *Praefectio*, fiúsítás. 22. 1. *Fiúsítani annyi, mint fiussá tenni*. *Praemonitio*, előintés. 140. 1. *Praesumptio*, elővélemény, *praesumptio iuris de iure*, törvénybeli, és törvényszerinti elővélemény. 203. 1. *Principium* (exordium) *legis*, törvény' elve. 16. 1. *Privilegium perpetuum*, örökkévaló szabadalom. 13. 1. *Propagativus haeres*, tenyészítő örökös. 61. 1. *Igy kinek gyermeke nincs, nem volna propagativus haeres*. *Prorogatio*, magára hárítás. 182. 1. *Purisata statutio*, letisztított beiktatás. 78. 1. *Quasi contractus*, mintegy szerződés. 137. 1. *Quaestio facti*, tettegi kérdés, *quaestio iuris*, törvényes kérdés. 184. 1. *Res*, dolog. 62. 1. *Dolog tulajdonképen negotium*. *Res publicae* (bona publica), nyilvános dolgok. 62. 1. *Res in specie vendita*, a' fajban eladott tárgy. 139. 1. *Reexecutio*, vissza-végrehajtás. 214. 1. *Reprobatio*, helyben nem hagyás, czáfolás

helyett. 202. l. *Regressus*, vízszinti kereset. 165. l. *Reservata*, óvás. 212. l. *Scita* (populiscita), tudnivalók. 9. l. *Servitus rerum*, dolgok' szolgáltsága. 67. l. *Spelta*, törköly. 100. l. *Solidum jus*, szilárd jus. 71. l. *Statutum*, szabály, *statutum particulare*, részes szabály. 10. l. *Successio coniugalis*, hitvesi örökség, *successio vidualis*, özvegyi örökség, örökösödés helyett. 87. l. *Successor* (in episcopatu) örökös. 110. l. *Strictum ius*, szoros igazság. 11. l. *Systhema Civitatum*, összehozvetkezési rendszer. 4. l. *Tacitus consensus*, elhallgatott megegyezés. 12. l. *Tacita receptio*, elhallgató befogadás, 19. l. *Tacita conditio*, mellékes feltétel. 76. l. *Testamentum destitutum*, hiányos végintézet, *testamentum irritum*, hiábavaló végintézet, *testamentum nullum*, semmilyen végintézet. 112. l. *Testes absolute* vel secundum *quid inhabiles*, általánosan, vagy valami miatt nem lehető tanúk. 204. l. *Territorium iudicis*, bírónak földbirtoka' határa. 193. l. *Territorium iurisdictionis*, hatóság' földterülete. 182. l. *Translatio*, áttaladás (traditio). 202. l. *Veracitas*, igazság. 204. *Veritas*, igazság, *veritas interna*, et *externa privilegii*, a' szabadalomnak belső, és külső igazsága. 15. l. *Via facti*, tettleg. 147. l. és tettlegi út. 166. l. Az ítéletes végrehajtó bíró tettleg ugyan, de mégis nem *via facti*, hanem *via iuris* helyezi be birtokba a' győztest. És ezen hibás műszavaknak annál inkább kell homályt okozniok, mivel a' latin műszó sehol sincsen melléje téve a' magyarnak.

Végre még azáltal is nem kevésbé megcsalhatkozottnak találja magát a' vevő várokozásában e' munkánál, hogy abban törvényünket nem úgy, a' mint az a' három utolsó országgyűléseink által tett tetemes változások után áll, jóllehet címlapján az 1837. évet olvasván, ezt méltán hihette, hanem még 1818. előtti állapotjában leli előadva. Iparkodott ugyan ezen, egy 1837-iki törvénytanió könyvre nézve megbocsáthatatlan, hibán a' kiadó *néhány* 1827, 1830 és 1836-iki szóról szóra lenyomtatott törvényczikkelyekből álló függeléke által segíteni, de ezzel nincsen sem a' munka' céljának, sem az azt használás vagy épen tanulás végett vevőnek elég téve, részint mivel, költség-kimelés végett-e, vagy figyelmetlenségből, a' kiadó érdeklött újabb törvényeinknek, polgári tör-

vényünkbe vágó több czikkelyeit, úgy mint az 1827 22, 26, 27, az 1830. 12, 17 és az 1836. 4, 5, 6, 7, 9, 23, 25, 26, 36, törvényáztatokat függelékében ki nem nyomtatá, részint, és pedig főleg azért, mivel más a' törvényczikkelyeket kiírni, más azoknak rendelkezéseit magyarázni, és azokat, az érdeklött tárgyaknak minden részleteire alkalmazva, tudományosan előterjeszteni. 40.

K Ü L F Ö L D I L I T E R A T U R A.

Természettudomány.

112. *Ansichten über Natur- und Seelenleben von J. H. F. Autenrieth stb.*

(Vége.)

Csodálandó elmésséggel bizonyítja meg a' szerző számos igen érdeklött példa által, mint hagyja el az életerő egész szabadon a' testet, egészen vagy részint, 's a' körülményekhez képest ismét visszatér belé p. o. a' megfigyálnál, az általában, a' csonkulásoknál stb. Ezen bizonyítást bevégezvén, a' másodikhoz lép a' szerző 's megmutatja, hogy az életerőnek az egyedektől és testektől függetlenül, egészen tulajdon törvényei vannak, melyek' betöltésében az egyedekkel, azaz az anyaggal némileg csak játszik. Ezt eleinte egyes példákkal tanúsítja, azután az életműves természet' egész kiterjedésében. Az életerő mindig súlyegyenre törekszik, 's ha ez megháborítaték, nyomban helyre állítja, 's e' dolognál az egyedek, azaz az anyag csupán eszközök a' célhoz. „Így az emberi nemből minden pestis után azon nevezetes tünemény mutatkozik, hogy az előbb terméketlen volt asszonyok is ekkor teherbe esnek 's ikrek is számosabban születnek mint a' pestis előtt. Az egyedek' szaporodása vagy kevesedése még különböző fajok között is kiegyenlíti magát. A' mint p. o. a' mindig tovább szaporodó 's a' föld' színén messzebb terjeszkedő emberi nem házi állataival és barmaival lassanként hasonló arányban a' vadakat fogyasztja és kevesíti: úgy a' növényeknél is az egyes fajbeli lények' számának kevesedését gyakran más fajbeliek' gyors szaporodása pótolja. Így a' leégett fenyüerdők' helyét Canadában, ugyan nem fenyü-, hanem igen szapora nyír-, nyarfa- 's fűzfajok borítják el. Így a' gabonát megrontó időjárás annál több gyomot hoz elő; ezért gondolja a' földműves, hogy gabo-

nája változik át konkolyá, vadóczezá stb. Az élet folyama, úgy lehetne mondani, midőn némely kifolyási csatornái bedugatnak, annál erősebben ömlik elő a többi épeken, vagy idő múlva újakat is készít magának. — A különböző élő idomok közt szabott viszonynak alapja részint minden életerőnek közös forrásában fekszik, mielőtt annak elválasztott kifolyásai életműves anyagba betestesítettek. Egész országok' népességi jegyzékét áttekintvén, minden történetbeli esetek' daczára is, állandó arány vétetik észre a' született fiú 's lány gyermekek között. Az érve szült fiúk' száma fölülmúlja ugyan valamivel a' lányokét, de meggondolván hogy több lány születik éretlenül mint fiú, ismét az jó ki, hogy mindenik nemből ugyanannyi gyermek nemzetik. Midőn tehát, mint gyakran megtörténik, egy szülő pár csupa fiúkat vagy lányokat nemz, szükséges hogy egy másik, ezzel testileg épen össze nem függő pár ugyanannyi, ellenkező nembeli gyermekeket nemzen: szinte úgy szükséges hogy ezen különböző nemű ivadék' számára egy közös, az egész emberi nemzeten elterjedő életerő-forrás létezzék, melly, ha belőle egy oldalról több életerő bélyegeztetik egyik nem' bélyegével, a' nála maradt ellenkező nemcharacter' fölöslegét más nemzéseknél használja fel.

Ezen törvény az emberi fajon kívül is megmutattatik a' természetben. Nem hihetőség nélkül hiszi Brogniart, hogy miután növények fedezék a' földet, vonaték le a' gözkörből azon tömérdek színanyag, melly most is megismerhető növénymaradványokkal keverve 's részint azokból állva a' hatalmas és messzeterjedt kőszéntelepeket képzik, a' mint a' növények ma is magokba vonják a' légkör' szénsavanyát, 's feloldva, magokba veszik annak egyik alkotó részét, a' szénét, hogy meghalva mint fekete földet vagy gyep-tőzeget (turfát) hátrahagyják. Míg pedig ezen óvilági növények a' gözkört meg nem szabadíták a' szénsavanytól, melly nagyobb mértékben létezve, halálos, — addig levegői állatok nem élhettek. Miután pedig a' gözkör a' növények által tisztábbítaték, először is hideg vérű kétélűek jelentek meg, kevesebbé tiszta levegőben is élni tudók; meleg vérű emlős állatok pedig csak akkor léptek fel, mikor a' növényvilág' rég folytatott munkássága által a' levegő lélekzhetővé téteték. Így

az életműves élet' összeköttetésében földtekénkel, az ide tartozó lettdolgok' összeegyeztésében nyomdoka látszik az összefüggő világszerkezetnek már az önállásu életműves életerő' 's a' föld' kölesönös vonzásában, 's a' különböző teremtés-szakok' összeegyeztésében bujdosó csillagunk' fölületének különböző állapotjával. Minél mélyebbre hatunk a' teremtésbe be, annál inkább végtelen, csodálatos panorganosis' képében látjuk azt. — Abból pedig, hogy a' mostani teremtés' időszaka előtt, már több teremtés elveszett és ismét új tamadott, igen hihető lesz, hogy a' jelen teremtés' vége is csak átmenetel lesz egy magasabb életműves élet' átváltozásához, melly szinte új forradalom, új catastropha által fog megtörténni.

A' föld' forradalmainak összeütközésében pedig az egész életműves élet' általános és még a' tengerben is mutatkozó átváltozásával azon bizonyosság fekszik, hogy azon földháborok sem a' csupa vak eset' szüleményei, melly magában véve is lehetetlen a' testi anyagok' látható világában, már annál fogva, mivel a' maga tulajdon változásai is mind egyedül a' kénytelenség' törvényének engedelmességek, és semmi önkény' sugallatának sem! Mindegyik' változásainak tehát olly közös ok szolgál alapul, melly fölebb van a' föld' törvényeinél és azoknál is, mellyet az élet' általános forrása örök változásaiban követ.

Az életerő' két törvénye: 1) polaritas (a' növényi 's állati világ', a' két nem', 's a' minden élőbeni tevő 's tagadó polus' súlyegyenére törekvés) és 2) folytonos kifejlés, képzési ösztön, mindig tökéletesb fejtekezés, szigorubb osztás által, — szerzőnktől ismételve magyaráztatnak több egymást kiegészítő értekezésben. Miután pedig a' mozdító munkásságot kimutatá e' titkos erőben, a' gátolóra is átmegey: „Szintúgy van egy láthatlan nagy ország, mellyet közvetlenül épen nem ismerünk meg, mellynek lételet azonban okoskodva eltaláljuk, mivel azt következtetése, betegség és halál, által igen is érezteti: — a' láthatlan és érezhetlen ragályok' országa. Az ázsiai cholera napjainkban igen súlyosan tanítja, hogy a' hold alatt némi félre ismerhetlen van, mellyről érzéki philosophiánk nem is álmadik.“ E' ragályokat továbbá úgy bélyegzi, mint önállásu fajokat a' többi lények' sorában.

Igen sajnálhatni, hogy a' szerzőnek nem volt több ideje, nézeteit röviden 's világosan rendszerbe hozni. A' töredékes idom és a' gyakran közmondásokkal áradó stílus nehezítik a' felfogást; de mind a' mellett a' fő tárgy világos és érdekével minden olvasót fogva tartó.

4.

Magyar dolgok külföldi munkákban.

113. — *Misstress Trollope* egy érdekes könyvet írt Bécsről 's az osztrákokról; 's a' magyar megolvassa az efféléit már azért is, mert helyielyl közzel aztán cseppen róla is egy egy szavaeska. 'S valóban nem csalatkozik, mert három helyt is van róla szó! — egyszer, milly kényelmesen elpipál a' bécsi novemberi vásárban, fasátora alatt, a' magyar szücs, nem gondolva a' hulló hópillekkel és zsugorító hideggel! 's ismét, melly vadúl pompás az a' párduczború magyar öltözete a' m. gárdának; 's ismét és végre: milly gyemantdúsan jelentek meg m. dámaink az ifju nápolyi királyné' tiszteletére adott udvari ünnepélyen. De a' magyar urakról még egyéb is mondatik, t. i.: Ein schönerer Schlag Menschen, und Anzüge, welehe vortheilhafter kleiden, lassen sich in der That nicht denken. " 'S ez minden, mit a' kedvező misstress rólunk Bécsben megtuda, 's haza terve honfiainak elbeszél.

— A' bécsi orvosi évkönyvek (*Med. Jahrbücher des k. k. oest. Staates*) idei első darabjában prof. *D. Schöpf* Pesten állított orthopaedi intézetet és gyógyelveit ismerteti tudományosan.

S. F.

Literaturai mozgalmak.

114. — *Budán az egyetem' bet. academiái költségen* megjelentek: a) a' *Tudománytár*, tudományos és literaturai évnegyed-irat' ez idei második vagyis juniusi kötete, illy tartalommal: I. Ertekező rész (szerkesztő *Luczenbacher*). 1. Az asszony és férfi, *Burdach* után szabadon *Bugát*. 2. *C. Sallastius Crispus*, erkölcsi tekintetben, *Szenecy Imre*. 3. A' vas utak, különösen a' Bécs és *Bochnia* közötti vas út' terveit *Bognár József*. 4. *Nagyszombati Káldy György. Podhradczky* tól. 5. *Kalendáriumi m. régiségek. Waltherr L.* 6. *Okleveles toldalek Luczenbacher. Név- 's tárgymutató.* II. *Literaturai rész* (szerk. *Balogh P.*). 1. *Olasz lit. 1836. óta* 2. *Criticai vázlatok a' külf. lit. legújabb 's kitünőbb termékeiről* (nyelvtud., literatúra-történet, életírás, történettud. 3. *Bibliographia*. 4. *M. t. társaság' ülései*. 5. *Tudományos egyveleg.* Négy kötet' ára 4 ft. ep. velinen 6 ft. — b) *Magyar helyesírás és szoragasztás' főbb szabályai.* A' m. t. t. különös használatára. Harmadik kiadás. 42 l. Sr. *Ekes* borítékba kötve 10 kr. ep.

Ugyanott: *Rövid erkölcsi oktatás' értekezési alapvonalai, Irattak Füsü Anekle István, h. ügyvéd és a' szabad mest. tanítója által* I. füzetke, n. Sr. *Ara?*

Pesten Károlyi' bet. Egyházi beszéd, melyet, midőn a' m. k. t. egyeteme' a' pesti vizözön' gyászos pusztítása után szerencsés visszatérével az élő nagy istennek ünnepélyes hálaadását nyilvánítaná, *husvét' 3-d. vasárnapján 1838. május' 6. a' m. k. egy. templomában tartott Szaniszló Ferencz*, egyházi szónok... *Deák-ból... Szaniszló József*, szombathelyi megyebeli áldozó pap. n. 4r. 20l. Igen díszes kiadás; az árvíz által károsultak' javára árultatik *Engenberger Józsefnél 20 kron ep.* (a' latin eredeti „*Sermo sacer, quem post funestam diluvii Pestiensis stragem habuit*“ 23. l. ugyan ott 's azon áron hasonló czélra árultatik).

Landerer Lajosnál (év nélkül): 1. *Lajos bajor király őfelsége' költészeteit magyarra fordítá B. K. M. A. Első kötet, XIV és 321 lap.* második: VII és 314 lap n. Sr. Füzve 2 ft. — 2. *Humoristicai felolvasás és szavalmányok.* A' vizkárosult pestmegyei adózó nép' fölsegitésére *Frankenburg* által, 1838. nyárelő 2-d. tartott hangászat-szaválási multságban előadvák. n. 12r. 24 kr. ep.

A' *Pesten, Beimel* költségen, ez év' kezdetétől fogva havonként megjelenő, és *Guzmics* által szerkesztett *Egyházi Tárnak* eddig négy füzete jelent meg. Tárgyaik (az elsőt lásd *Figy. 11. sz.*) *Mózes' törvényei*, a' *religiót, erkölcsöket és polgári alkotmányt* illetők, *philosophiai szempontból felvilágosítva*, védve a' lelkes *Szenecy Ferencz* által; *fény- 's árnyékoldala a' tanítói hivatalnak, Briedl Fidéltől; Lopez Gergely' élete*, ugyanattól; *egyházi kormány Magyarországhban* (itt a' nagy érdemű szerkesztő a' m. zsinatok' történeteit folytatja); *nagypénteki beszéd Németh Jánostól; Jeremiás' keservei' vége*; és folytatása a' *lelkési történetnek a' házasságról, Szilberknoll-tól*; — a' *literaturai részben a' Brettschneider' befejezett ügyen kívül az Erdélyi pred. Tár' V-d. füzetét bírálja Guzmics; Szaniszló' vallástánját Szenecy Fer., 's Richter' ismeretes irományának* (A' ker. cath. vallás stb. *Figy. 1837. 165. l.*) adatik kivonata — *fájdalom, felvilágosító jegyzések nélkül.* A' függelék leginkább kölni ügybeli dolgokat közöl. — *Ismételjük, hogy a' minden művelt 's gondolkodó olvasónak eléggé nem ajánlható haviírás' 12. füzetének ára nem több mint 2 ft. 24 kr. ep.*

Ugyan annak költségen jelent meg: 1. *Játék-szinterv. Szinjátek öt felvonásban. Irta Karaes Terecz. n. 12r. 178 sűrűen nyomott lap.* Ara füzve 24 kr. ep. — 2. *Igaz-e hogy mindenben hatra vagyunk? Bekeházi Innocent által megfejtve. n. Sr. VI és 323 l. füzve 1 ft. 20 kr.* Kötelességünknek ismerjük olvasóinkat az ezen könyv' hirdetése körül czélirányosnak talált *mystificatióra* óvólag figyelmeztetni. Ugyanis egy, majd minden hírlapokhoz mellékelt jelentés felhordván a' §-ok' tárgyait, illyeket hágy olvasnunk: A' *vallások' különsege nem akadályozza a' szellemi művelődést; a' vallás' elnyomásából eredtek a' honi szellemi művelődést gátló gyászos történetek; a' protestansok' súlyai orvoslást kívánnak; a' vallás a' polgári életben korlátokat senem adhat, senem szenvedhet; a' törvény-*

hatóság' fő feladása a' vallás' oltalma; a' kor' szelleme a' perfectibilitás' principiuma és a' t. — Az ezen tanításokhoz ragaszkodó olvasó azokat itt bővebben fejteni, támogattatni reménylven, kapva kap a' könyv után; de nem kevesbbé kap, a' mint kapott is, az ellenfél, hogy fegyvert foghasson; kap tehát mindenki — 's ez az, mit szerző akart. De mit talál a' bizodalmas olvasó? A' miket állít? Epen nem, sőt ellenkezőjét találja mutatgatva. Mäskép tesznek Amerikában. „Itt gyűlés lesz, melyre a' löverseny' minden baráti hivatalosak“ ezt olvassuk egy udvar' kapuján; egy másikon: „Gyűlés, melyre a' löverseny' ellenzői hivatalosak.“ 'S minden arunyalábra rá van írva: mi, a' balzsamra: balzsam, a' maszlagra: maszlag, 's nem megfordítva. A' jó ügy bátor egyenességgel áll ki, 's nem tüzi ki ellensége' zászlóját, hogy őt ámitva hálójába kerítse. Azonban chinaiaknak hiában szölsz magyarul, 's e' században hiába predikálsz keresztháborút. A' jelenkornak mások a' fegyverei, 's a' keresztes hadak helyett bibliai egyesületek keletkeznek 's térítő missiók; a' mennyiben pedig kétségbe vehetlen adatok bizonyítják, az utóbbiak évenként több lelket nyernek meg az Úrnak, mint hajdan egész egy század alatt a' tűz és pallos. Mert mit hajdan erőszak (értjük az erkölcsit is) nem tehetett, e' kor azt humanitással viszi véghez.

Kassáról megérkezett: A' sokat tapasztalt nevelő beszélgetései' 2-d. kötet. n. 12r. 222. l. egy kőrajzzal füzve ára 1 ft. cp.

Erdélyből: 1. Az erdélyi diaeták' végzéseinek foglalata, időszakaszok és tárgyak szerint Magyarországtól lett elválásától kezdve,

1526-tól 1691-ig, részletekre osztva, kiadta G. L. Második kötet (az elsőnek czime: Az erd. diaeták' végzéseinek nyomdekai). Kolosvár, Barara G. özvegye és Stein' tulajdona. 1838. VI és 207. l. füzve 1 ft. 12 kr. fin. pap. és keménybe kötve 1 ft. 30 kr. — 2. A' graefenbergi vizgyógy-intézet és priestnitzi gyögmód. Második kiadás. Ara 1 ft. cp.

— Hartlebennel Pesten (Reichard' bet. Köszegen): Das ungrische Urbarialsystem, oder des grundherrn und des Bauers Wechselverhaelt-niss in Ungarn. Von Johann Grafen Mailáth. n. 8r. VIII és 144 lap, füzve 1 ft. cp.

Suum cuique.

A' Vasárnapi Ujság' 212, 213 's 214 számai könyvbírálatot foglalnak magokban, mely V. A. aláírással végződven, szerzője felől mások közt a' „Hirlapi szemle" íróját is tévedésbe hozta. Alulírt ezennel kijelenti, hogy a' mondott cikk nem ő tőle való, a' miről, reményli. a' Vasárnapi Ujság' szerkesztősége bizonyoságot teend; — hogy ha csakugyan a' bíráló' neve kezdő betűi az alulírtéival megegyeznek ('s credat Judaeus Apella) akkor a' méltányosság hozzá magával, a' szóban forgó kezdő betűkön kívül valami megkülönböztető jeggyel élni; — 's végre, hogy kár volt Csató Pál úrnak kezdő betűk' magyarázgatásába ereszkedni, 's így ez esetben teljesíteni, mit a' Vasárnapi Ujság' mystificálni akaró recensense tenni nem mert. Pest, Junius' 15. 1835.

Vállas Antal.

FIGYELMEZTETÉS.

Az Athenaeum és Figyelmező, ezentúl, hol a' szükség kívánja, rajzokkal is járand. Félévi ára, mint jelenleg:

nyomatató-papíroson, helyben	5 ft.	postán	5 ft. 40 kr. cp.
velinen — — —	7 ft.	—	7 ft. 48 kr. cp.

Évnegyedenként, nyomtató-papíroson, helyben 2 ft. 30 kr. — 3 ft. cp.

Kérjük tisztelt olvasóinkat, ne terheltessenek rendeléseiket minél előbb megtenni, hogy a' küldözésben hátramaradás ne történjék; egyúttal vagy a' már meglevő újsághoríték, vagy a' hibátlanul és olvashatólag írt czímet beküldését kérik.

Előfizethetni Pesten a' kiadó-hivatalban, Hatvani-utca, 594. sz. alatt; Bécsben t. Barkassy Imre udv. ágens urnál, Stobelgasse, 866. sz.; Kolosvárt az Erdélyi Hiradó' hivatalában; Nagy-Enyeden t. Szász Károly pr. 's academicus urnál; végre minden k. postahivataloknál, melyeknek, mint eddig, minden nyolczadik példánnyal kedveskedünk.

☞ Jelen félévi teljes példányokkal is szolgálhatunk. Pesten, junius' 25. 1838.

Az Athenaeum' 's Figyelmező' szerkesztősége.

☞ A' Figyelmezőnek egész évi folyama, vagyis 52 száma, tévén egész kötetet, névmutatót hozzá az év' végén adandunk.

Nyomatik Budán. a' magyar kir. egyetem' betűvel.